

پژوهش‌های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش

دوره ۱۵، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۲

ص ص : ۴۶ - ۲۹

شناسایی موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی (مطالعه موردی استان خوزستان)

مریم حسینی عسگرآبادی^۱ - سیدحسین مرعشیان^{۲*}

۱. استادیار گروه علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه گلستان، گرگان، ایران. ۲. استادیار گروه مدیریت

ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۲۶، تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۰۸/۱۵)

چکیده

امروزه تمام کشورهای دنیا برای نقش و جایگاه خصوصی‌سازی در بخش ورزش، اهمیت ویژه‌ای قائل هستند از این رو پژوهش حاضر با هدف شناسایی موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی (مطالعه موردی استان خوزستان) انجام شده است. روش پژوهش از نظر پارادایم، تفسیری و از حیث گردآوری داده‌ها از روش شناسی کیو بود و به لحاظ نوع داده‌های مورد استفاده، آمیخته اکتشافی (کیفی- کمی) بود. اساتید متخصص در مدیریت ورزشی دانشگاهی، روسای هیئت‌های ورزشی استان، مدیران اماکن ورزشی خصوصی و دولتی به تعداد ۲۵ نفر، جامعه آماری این پژوهش را تشکیل دادند که به روش هدفمند انتخاب شدند. از بین مصاحبه‌های عمیق با خبرگان و پیشینه پژوهش، مجموعه عبارات کیو در ۲۹ عبارت شناسایی و تأیید شد. روایی صوری و محتوایی عبارات و نمودار کیو به تأیید خبرگان رسید. با تحلیل عوامل کیو شش الگوی ذهنی خبرگان شامل موانع اقتصادی، موانع مدیریتی، موانع فرهنگی و اجتماعی، موانع سیاسی، موانع سازمانی و موانع قانونی شناسایی شده و بحث شد. در نهایت می‌توان نتیجه گرفت که از بین بردن موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی نقش موثری در توسعه ورزش در تمام سطوح دارد و همچنین موجب اشتغال‌زایی و افزایش بهره‌وری از اماکن و تجهیزات ورزشی می‌شود.

واژه‌های کلیدی

اماکن ورزشی، استان خوزستان، خصوصی‌سازی.

مقدمه

روسیه تبدیل شده است. سطح فعلی اقدامات امنیتی در اماکن ورزشی ناکافی تلقی می‌شود و اجرای بیومتریک برای افزایش ایمنی توصیه می‌شود (۵). با توجه به شرایط اقتصادی بسیار دشواری که صنعت ورزش را احاطه کرده، مثل وابستگی مالی زیاد سازمان‌های ورزشی به منابع دولتی که باعث شده است این سازمان‌ها بیش از پیش تحت تاثیر چالش‌های فضای اقتصادی کشور قرار گیرند. علاوه بر این فراهم نشدن بسترهای لازم جهت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در حوزه ورزش همچنین ناکارآمدی سیستم درآمدزایی (به علت منع حق پخش، بیمیلی اسپانسرها و بلیط فروشی ضعیف) موانع مالی و کمبود اعتبارات در سازمان‌های ورزشی را تشدید کرده است. از سوی دیگر همین بودجه اندکی که برای ورزش در نظر گرفته می‌شود نیز به جهت نبود یک نظام کارآمد تخصیص بودجه به شکل صحیحی تدوین، هزینه و نظارت نمی‌شود و معمولاً بخش مهمی از این بودجه صرف پخش قهرمانی می‌شود و ورزش همگانی مورد توجه چندانی قرار نمی‌گیرد (۶). از این رو مشارکت بخش خصوصی در ورزش می‌تواند موجب رونق صنعت ورزش گردد. خصوصی‌سازی موجب تسریع فرآیند توسعه اقتصادی و فرصتی برای پویا کردن اقتصاد به حساب می‌آید (۷). خصوصی‌سازی یکی از اصول اقتصاد پویا و همچنین از پیش فاکتورهای توسعه اقتصادی، کشورهای پیشرفته دنیا و از جمله سیاست‌های اقتصادی است که در دو دهه اخیر مورد توجه اغلب سیاست‌گذاران در کشورهای مختلف بوده است. موضوع واگذاری شرکت‌هایی که تحت مالکیت دولت قرار دارند به بخش خصوصی، یکی از مسائل با اهمیت و روز اقتصاد ایران نیز است (۸). خصوصی‌سازی به مجموعه‌ای از اقدامات گفته می‌شود که در قالب آن، همه سطوح و زمینه‌های گوناگون، کنترل، مالکیت و مدیریت را از اختیار بخش دولتی خارج می‌کند و به بخش خصوصی سپرده می‌شود. و به عنوان راهکاری برای افزایش کارایی

اماکن و فضاهای ورزشی خاستگاه و بستر لازم برای اجرای فعالیت‌ها و برنامه‌های ورزشی هستند و مدیریت صحیح آن‌ها به طور مستقیم بر کمیت و کیفیت برنامه‌ها و رویدادهای ورزشی تأثیر می‌گذارد از این رو واگذاری اماکن ورزشی دولتی به بخش خصوصی از جمله برنامه‌هایی است که در اهداف بلند مدت اجرایی دولت قرار گرفته است (۱). مدیریت اماکن ورزشی نیازمند دقت و درایت فراوان است به طوری که غفلت در برنامه‌ریزی و بهره‌برداری از تأسیسات و اماکن ورزشی همانند بروز اشتباه در طراحی و ساخت موجب به هدر رفتن وقت، انرژی و بودجه شده که می‌تواند بر عملکرد آینده برنامه‌های ورزش قهرمانی و تفریحات سالم تأثیر نامطلوبی داشته باشد (۲).

اماکن ورزشی دولتی در ایران از لحاظ کارایی عملیاتی و عملکرد مالی در حد کمتر از مطلوب هستند و چندان دلخواه عموم جامعه نمی‌باشند. با این حال بسیاری از اماکن ورزشی که کاملاً در مالکیت دولت هستند و به شکل دولتی اداره می‌شوند با کمبود بودجه مواجه می‌شوند. این وضعیت سبب حذف یا کاهش خدمات و رویدادهای ترتیب داده شده به وسیله این مؤسسات دولتی شده است. لذا سازمان‌هایی، از جمله وزارت ورزش و جوانان که متولی امر ورزش در ایران است، برای پیشبرد اهداف ورزشی به سازمان‌های خصوصی روی آورده است که دارای سرمایه‌گذاری بهتر و بیشتر نسبت به سازمان‌های دولتی می‌باشند (۳). مدیریت و مالکیت امکانات ورزشی در کشورهای مختلف متفاوت است. رابطه بین بخش‌های دولتی و خصوصی در بخش ورزش در حال افزایش است و منجر به تغییر در مدیریت و اداره سازمان‌های ورزشی می‌شود (۴). در دانمارک اقدامات ریاضتی بر مدیریت عمومی اماکن ورزشی تأثیر گذاشته است. علاوه بر این، امنیت اماکن ورزشی و میزان استرس کارکنان در این امکانات به ملاحظات مهمی در کشور

رو سازمان‌هایی، از جمله وزارت ورزش و جوانان، که متولی امر ورزش در کشور است برای پیشبرد اهداف ورزشی به سازمان‌های خصوصی روی آورده است که دارای سرمایه-گذاری بهتر و بیشتر نسبت به سازمان‌های دولتی می‌باشند (۱۳). اکثر کشورهای جهان پذیرفته‌اند که دسترسی به تربیت بدنی و ورزش حق هر انسان است و ورزش نه تنها یک مداخله‌ی ارزان قیمت برای ارتقاء سلامتی بلکه رشد و توسعه شخصیت انسان شناخته شده است. بنابراین فراهم آوردن امکان ورزش و توسعه ورزش هم از لحاظ کمی و هم از لحاظ کیفی، یکی از سیاست‌گذاری‌های دولت در بخش تربیت بدنی است. به منظور کارآمدتر شدن بخش ورزش و در راستای خصوصی‌سازی، تلاش‌هایی در زمینه خصوصی-سازی و برون‌سپاری در امر ورزش انجام شده است (۱۴). اما باید توجه داشت که خصوصی‌سازی در ورزش به خودی خود مفید و سودآور نیست و بدون وجود یک سری شرایط نمی‌توان پیش‌بینی کرد که تنها اجرای فرایند خصوصی-سازی در ورزش باعث ایجاد منافع می‌شود. ثبات اقتصادی، آزادسازی اقتصادی، وجود شرایط رقابت کامل در اقتصاد، ایجاد چارچوب‌های حقوقی و قانونی مناسب، اصلاح ساختار در برخی سازمان‌ها و وجود بازارهای مالی گسترده و مؤثر، همگی از شرایط جدایی‌ناپذیر موفقیت برنامه‌های خصوصی‌سازی در حیطة ورزش قلمداد می‌شود (۱۵). استفاده از نظرهای پژوهشگران مختلف در زمینه‌ی واگذاری اماکن ورزشی و کاربردی کردن نتایج پژوهش‌ها، به عنوان زمینه‌ای برای اجرای سیاست‌گذاری در این حیطة است که اخیراً دولت‌ها آن را مدنظر قرار داده‌اند. با توجه به اهمیت موضوع، در خصوصی‌سازی تحقیقات متعددی انجام گرفته است که به بررسی اجمالی برخی از آن‌ها می‌پردازیم. قره-خانی و محمدی مقدم (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان شناسایی و اولویت‌بندی نقش‌های چندگانه دولت در فرآیند خصوصی‌سازی صنعت ورزش، پنج نقش را شناسایی کردند

اقتصادی و کاهش هزینه‌های دولتی قلمداد می‌شود که در آن، دولت با هدف افزایش کارایی به واگذاری بخشی از فعالیت‌ها یا بنگاه‌های تحت مالکیت خود به بخش خصوصی اقدام می‌کند (۹). موضوع خصوصی‌سازی از سال ۱۳۶۸ در خط مشی‌ها و سیاست‌های برنامه اول توسعه (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) جمهوری اسلامی ایران مطرح گردیده و زمینه‌ی اجرائی آن با تصویبنامه مورخ ۱۳۷۰/۳/۲۹ هیأت وزیران و اعلام فهرست حدود ۳۰۰۰ شرکت دولتی و متعلق به دولت، به منظور دستیابی به ارتقاء کارایی فعالیت‌ها و کاهش حجم تصدی دولت در فعالیت‌های اقتصادی غیرضرور و نیز ایجاد تعادل اقتصادی و استفاده بهینه از امکانات و منابع فراهم شده است (۱۰). در دو دهه اخیر بسیاری از کشورهای جهان توجه ویژه‌ای به مفهوم خصوصی‌سازی داشته‌اند و سازوکارهای اجرایی آن را به اجرا درآورده‌اند تا به عنوان راه حلی مناسب برای منطقی کردن ساختار اقتصادی، کاهش بار مالی دولت، افزایش کارایی و بهره‌وری مورد استفاده قرارگیرد (۱۱). بر اساس اصل ۷۷ قانون اساسی، کشور ما نیز در جمع کشورهای است که از طرفداران خصوصی کردن و خصوصی‌سازی است. در این راستا حرکت‌هایی در صنایع مختلف صورت گرفته است. صنعت ورزش نیز از این مقوله مستثنا نیست (۱۲). بخش خصوصی ورزش می‌تواند نقش مؤثری در توسعه ورزش همگانی، قهرمانی و همچنین اهدافی از قبیل اشتغال‌زایی و افزایش بهره‌وری از اماکن و تجهیزات ورزشی داشته باشد. امروزه تأسیسات دولتی ورزشی از لحاظ کارایی عملیاتی و عملکرد مالی در حد کمتر از مطلوب هستند و چندان دلخواه عموم جامعه نمی‌باشند. از این رو بسیاری از تأسیسات ورزشی که کاملاً در مالکیت دولت هستند و به شکل دولتی اداره می‌شوند با کمبود بودجه مواجه می‌شوند. این وضعیت سبب حذف یا کاهش خدمات و رویدادهای ترتیب داده شده به وسیله این مؤسسات شده است. از این

مشمول این مصوبات بوده و در این میان خصوصی‌سازی اماکن ورزشی به‌عنوان زیرساخت ورزش کشور، جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است. بر این اساس و با توجه به این‌که امکانات و زیرساخت‌های ورزشی موجود جوابگوی نیاز جامعه نیست و منابع مالی کنونی به‌هیچ‌وجه برای ایجاد حرکت ملی ورزش کشور کفایت نمی‌کند، توجه به مشارکت و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه اماکن ورزشی ضروری است. خصوصی‌سازی اماکن ورزشی عمومی نیاز به مقررات دولتی دارد تا اطمینان حاصل شود که مزایای اقتصادی و اجتماعی تحقق می‌یابد. خصوصی‌سازی نه تنها بر کارایی و پاسخگویی تأثیر می‌گذارد بلکه به نابرابری و فرسایش اهداف عمومی کمک می‌کند. روند خصوصی‌سازی در صنعت ورزش در مقایسه با صنایع دیگر مشکل ساز بوده و موفقیت کمتری داشته است. هدف این پژوهش، تعیین کمی واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی نیست؛ بلکه هدف، بررسی موانع واگذاری اماکن ورزشی با توجه به وضع موجود است. در بخش واگذاری اماکن ورزشی مشکلات فراوانی وجود دارد و این استان به لحاظ نبود بودجه کافی برخی بهره‌برداران های اماکن ورزشی را انجام نداده است. به عنوان مثال احداث چهار زمین چمن طبیعی و یک زمین چمن مصنوعی در آبادان با ۶۰ درصد پیشرفت فیزیکی به سبب نبود بودجه متوقف شده است (۱۷). دربارهٔ ضرورت خصوصی‌سازی ورزش، توصیف وضعیت اماکن و تجهیزات ورزشی و نحوه بهره‌وری از این اماکن هستند؛ و پژوهشی که با روش کیفی (کیو) به طور عمیق و موشکافانه، شناسایی موانع واگذاری اماکن ورزشی بر ابعاد مختلف ورزش بپردازد وجود ندارد؛ بنابراین اهمیت این پژوهش در این است که موانع واگذاری اماکن ورزشی بر ابعاد مختلف ورزش را از دیدگاه متخصصانی که به نحوی با خصوصی‌سازی اماکن ورزشی استان خوزستان سر و کار دارند، به روش کیو بررسی و اطلاعات ارزشمندی را در زمینه

که از میان این پنج نقش شناسایی شده، نقش تدوین آیین-نامه در اولویت اول، نقش سیاسی در اولویت دوم، نقش مدیریتی-اجرایی در اولویت سوم، نقش اقتصادی در اولویت چهارم و نقش فرهنگی در رتبه پنجم قرار گرفت (۱۶). شعبانی و مرادی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان موانع واگذاری اماکن ورزشی وزارت ورزش و جوانان به بخش خصوصی (مطالعه موردی استان قزوین) به این نتیجه دست یافتند که موانع اقتصادی، موانع مدیریتی، موانع فرهنگی اجتماعی و موانع حقوقی و قانونی در رتبه‌های اول تا چهارم قرار دارند (۱۲). نصیرزاده و سلیمانی (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان شناسایی موانع واگذاری اماکن ورزشی دولتی به بخش خصوصی (مطالعه موردی استان البرز) به این نتیجه دست یافت که رتبه‌های موانع واگذاری اماکن ورزشی دولتی به بخش خصوصی با یکدیگر تفاوت دارند که موانع مدیریتی بالاترین رتبه و پایین‌ترین اولویت موانع سیاسی جای دارد (۱). بررسی ادبیات خصوصی‌سازی در امر ورزش نشان می‌دهد که تقریباً تمامی کشورهای دنیا برای ضرورت نقش و جایگاه خصوصی‌سازی در بخش ورزش اهمیت ویژه‌ای قائل هستند به طور کلی، دولت‌ها اقدام‌هایی را نیز در این راستا انجام داده‌اند که نتایج آن نیز مثبت گزارش شده است. سیاست خصوصی‌سازی در وزارت ورزش و جوانان ایران یک رویکرد جدید است که هنوز به صورت دقیق مورد بررسی قرار نگرفته است و این موضوع اهمیت تحقیق رامنشخص می‌کند که بدانیم، سیاست خصوصی‌سازی چه موانعی دارد و آیا این سیاست یک سیاست موفق خواهد بود یا نه زیرا هدف اصلی برنامه خصوصی‌سازی افزایش کارایی در مدیریت منابع کشور کاهش نقش دولت و افزایش نقش خصوصی ایجاد تعادل و استفاده بهینه از امکانات کشور بوده است. به‌طوری‌که در اهداف تعیین شده برنامه‌های تحول اقتصادی، واگذاری فعالیت‌های دولتی به بخش خصوصی به طور جدی در حال پیگیری است که بخش ورزش کشور نیز

است که به موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی در استان خوزستان بپردازد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش از نظر پارادایم، تفسیری و از حیث روش‌شناسی، کیفی است که به لحاظ نوع داده‌های مورد استفاده، آمیخته اکتشافی (کیفی- کمی) به شمار می‌رود. این پژوهش از لحاظ جهت‌گیری، در دسته پژوهش‌های کاربردی قرار می‌گیرد.

روش کیفی در پژوهش حاضر در پنج مرحله انجام شده است (وست، ۲۰۱۴) که عبارت‌اند از:

۱. ایجاد فضای گفت‌وگو و مجموعه کیفی
 ۲. انتخاب مشارکت‌کنندگان و ارزش‌گذاری کیفی
 ۳. تکمیل ارزش‌گذاری نمودارهای کیفی
 ۴. تکمیل داده‌ها
 ۵. تفسیر عامل‌ها و الگوهای ذهنی
- در مرحله اول پژوهش، از مقالات و منابع نوشتاری متنوع و مصاحبه‌های عمیق با ۱۳ نفر از خبرگان مدیریت ورزشی و مدیران اماکن ورزشی با مدرک تحصیلی دکتری برای تعیین عبارات کیفی استفاده شد. در مصاحبه‌ها از سوالات باز و نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. میانگین زمان مصاحبه‌ها یک ساعت بود. پس از اجرای مصاحبه‌ها، عبارات استخراج شدند و دوباره به تایید فرد مصاحبه‌شونده رسید. پژوهشگران ضمن آنکه معتقد هستند هیچ معیار قطعی برای تعداد عبارات وجود ندارد، اشاره می‌کنند در مطالعات کیفی به ۲۰ تا ۶۰ عبارت نیاز است (۱۸). از بین ۴۸ گزاره به دست آمده از مصاحبه‌ها و مبانی نظری، در نهایت ۲۹ گزاره تایید شد که در جدول شماره یک مشاهده می‌شود.
- در مرحله بعد، شناسایی ذهنیت‌ها با روش کمی و به کمک تکنیک تحلیل عاملی کیفی انجام گرفت.

خصوصی‌سازی اماکن ورزشی فراهم می‌آورد، و با تأکید بر نظرهای نخبگان و دست‌اندرکاران ورزش، راهکارهای مناسبی را ارائه دهد. بی‌تردید بهره‌جویی از روش جدید که برخاسته از نظر متخصصان است، می‌تواند مهم و ضروری تلقی شود. تا علاوه بر پژوهش‌های پیشین، با مصاحبه از این متخصصان به نتایج خوبی برای بررسی عوامل توسعه‌ی ورزش استان خوزستان دست یابیم. مروری بر پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد موانع متعددی برای ارتباط با واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی وجود داشته است. برخی از پژوهش‌گران موانع اقتصادی، موانع مدیریتی، موانع فرهنگی اجتماعی و موانع حقوقی و قانونی را از جمله عوامل مهم و کلیدی شناسایی کردند که در استان قزوین این ترتیب عوامل شناسایی شدند. یا با تأکید بر اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برخی محققان به ترتیب موانع اقتصادی-مالی، فرهنگی-اجتماعی، ساختاری-سازمانی، حقوقی-قانونی و عقیدتی-سیاسی شناسایی کردند. با این وجود شناسایی موانع واگذاری اماکن ورزشی در بسیاری از استان‌ها با توجه به شرایط خاص هر استان مورد غفلت واقع شده است؛ شرایط خاص استان خوزستان مانند برخورداری از صنایع و کارخانه‌های متعدد مرتبط با نفت، گاز، پتروشیمی، فولاد، پوشاک و غیره گستردگی جغرافیایی و وجود راه‌های ارتباطی جاده‌ای، ریلی و هوایی، موقعیت جغرافیایی مرزی، تنوع آب و هوایی، وجود دشت‌ها، رودخانه‌ها، کوه‌ها و جاذبه‌های ورزشی و گردشگری گوناگون، تنوع قومی و فرهنگی، استعدادها و فیزیک بدنی مردم منطقه، پیشینه و سابقه درخشان در برخی رشته‌های ورزشی مانند کشتی فرنگی و فوتبال و همچنین مشکلاتی مانند دوری زیاد از مرکز کشور، گستردگی استان و فاصله زیاد شهرها، گرمی بیش از حد هوا، آلودگی و وجود ریزدانه‌های گرد و غبار و غیره لزوم انجام این تحقیق را نشان می‌دهد از این رو محقق بر این

مدیریت ورزشی دانشگاهی، رؤسا هیئت‌های ورزشی استان، مدیران اماکن ورزشی خصوصی و دولتی به صورت غیراحتمالی انتخاب شدند. از این تعداد، ۳ نفر از مشارکت‌کنندگان که دسته کیوی متناظر با آنان قابل تحلیل نبود، از مراحل تحلیل کنار گذاشته شد و تحلیل عاملی کیو بر روی ۲۲ نفر صورت گرفت.

۱. در انجام دادن پژوهش کیو ملاک قطعی وجود ندارد و بسته به نوع پژوهش، می‌تواند شامل تعداد متفاوتی مشارکت‌کننده (از ۱۰ تا ۵۰ نفر) باشد (۱۹). بنابراین، تعداد مشارکت‌کنندگان در این مرحله ۲۵ نفر بودند که به مرتب‌سازی عبارات کیو در جدول کیو پرداختند. این تعداد مشارکت‌کننده از خبرگان اساتید متخصص در

جدول ۱. نمونه‌های کیو در پژوهش حاضر

کد عبارت	عوامل کیو	منبع استخراج مصاحبه مبانی نظری
۱	ناتوانی بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری اماکن ورزشی	*
۲	عدم ثبات اقتصادی کشور	*
۳	بالا بودن تورم اقتصادی در کشور	*
۴	عدم توانایی مالی عامه مردم در استفاده از خدمات ورزشی بخش خصوصی	*
۵	افزایش قیمت خدمات اماکن ورزشی پس از واگذاری به بخش خصوصی	*
۶	ناکافی بودن تسهیلات دولتی	*
۷	عدم به کارگیری کارشناسان و متخصصان در اماکن ورزشی خصوصی	*
۸	عدم وجود استراتژی و برنامه‌ریزی در عرصه ورزش و خصوصی‌سازی	*
۹	ورزشی	*
۱۰	کاهش امنیت شغلی کارکنان اماکن ورزشی خصوصی	*
۱۱	عدم کفایت، شایستگی، دانایی و مدیریت بخش خصوصی در برخی مواقع	*
۱۲	محروم شدن قشر ضعیف و متوسط جامعه از مزایای ورزش ارزان	*
۱۳	کاهش توجه بخش خصوصی به مسائل اخلاقی در ورزش	*
۱۴	کاهش انگیزه مردم در انجام فعالیت‌های ورزشی با واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی	*
۱۵	توجه مطلق به سودآوری توسط بخش خصوصی و نادیده گرفتن بخش فرهنگی	*
۱۶	عدم اعتقاد مسئولان رده بالای کشور به خصوصی‌سازی	*
۱۷	عدم رقبت اسپانسرها و خیرین	*
۱۸	عدم آشنایی توده مردم و مدیران ورزشی با مفاهیم مرتبط با خصوصی‌سازی ورزش	*
۱۹	وجود محدودیت‌های سیاسی برای واگذاری ورزش به بخش خصوصی	*
۲۰	استفاده دولت از ورزش به عنوان ابزار سیاسی	*
۲۱	عدم حمایت دولت از اماکن خصوصی	*
۲۲	نداشتن اهداف و برنامه وزارت ورزش و جوانان در راستای خصوصی‌سازی	*
۲۳	سو استفاده برخی افراد صاحب نفوذ از اماکن دولتی و نداشتن علاقه به واگذاری	*
۲۴	نداشتن ساختار سازمانی مثل کارگزینی، گزینش و ... برای واگذاری اماکن	*
۲۵	ضعف دولت و بخش خصوصی در پیگیری و درخواست اجرای کامل قوانین مربوطه	*
۲۶	نیاز به تصویب لوایح بیشتر در حوزه خصوصی‌سازی	*
۲۷	مالکیت مشترک اماکن ورزشی	*
۲۸	مشکلات حقوقی بعضی اماکن و زمین‌ها	*
۲۹	واگذاری ساخت و ساز اماکن ورزشی به افرادی غیر تخصصی و روند غیر مزایده‌ای	*

به سه دسته (کارت‌های تاثیرات مثبت، تاثیرات منفی و بی‌تاثیر) تقسیم کند و سپس با توجه دستورالعمل نمودار کیو در خانه‌های مربوطه قرار دهد. در شکل ۱ نمونه‌ای از دسته‌بندی کارت‌های کیو توسط مشارکت‌کنندگان در قالب جدول شبه نرمال با توزیع اجباری آورده شده است.

گردآوری داده‌های مرتب شده کیو به منظور طراحی کارت‌ها: برای دسته بندی، یک نمودار کیو برای ۲۹ عبارت پژوهش به گونه‌ای تنظیم شد که توزیع نرمال داشته باشد و بتواند عبارات را از بیشترین تاثیر (+۴) تا کمترین تاثیر (-۴) رتبه بندی کند. نحوه مرتب‌سازی کارت بدین شکل است که ابتدا از مشارکت‌کنندگان خواسته شده کارت‌ها را

بیشترین تاثیر	پیوستار نزدیک به بیشترین تاثیر	بی‌تاثیر	پیوستار نزدیک به کمترین تاثیر	کمترین تاثیر
+۴	+۳	+۲	+۱	۰
۱۸	۱۹	۲۴	۱۳	۸
۷	۲۳	۲۸	۱۶	۵
۲	۱۴	۱۷	۳	۱۲
		۲۰	۲۶	
		۲۲		

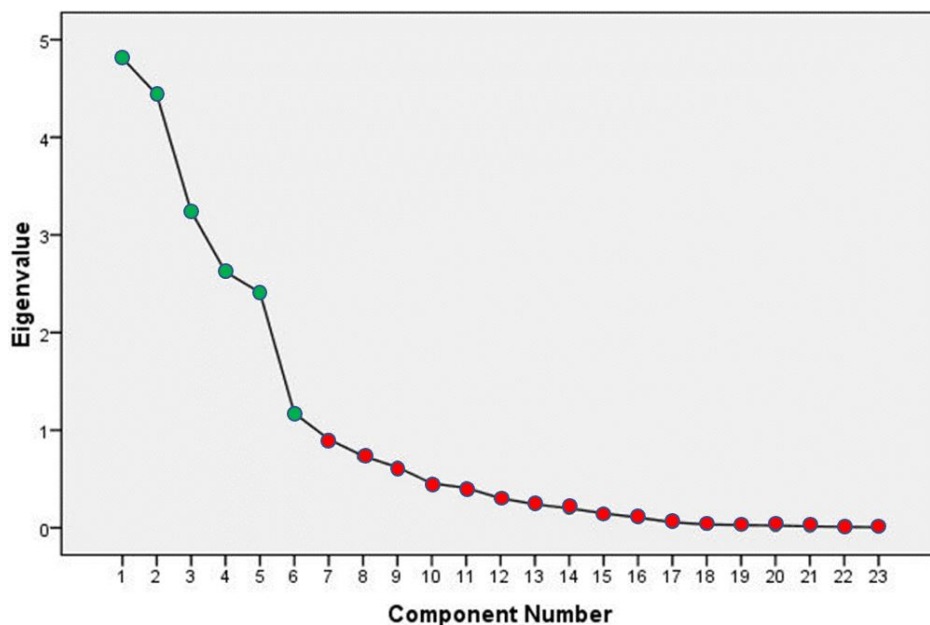
شکل ۱. نمونه‌ای از مرتب‌سازی توزیع کارت‌های کیو

داده‌ها است و بیان می‌کند که از بین داده‌ها چه تعداد الگوی ذهنی استخراج شده است. در پژوهش حاضر مجموعه ۶ عامل بالاتر از عدد ۱ بودند که نشان دهنده این است که ۶ الگوی ذهنی شناسایی شده که این شش الگوی ذهنی ۸۱/۱۱۲ درصد از واریانس کل عوامل را پوشش دادند.

داده‌های حاصل از مرتب‌سازی عبارات کیو توسط مشارکت‌کنندگان در نرم‌افزار اس.پی.اس.اس نسخه ۲۲ وارد و از طریق چرخش واریمکس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. تا به کمک تحلیل عاملی کیو ذهنیت‌های متفاوت مشارکت‌کنندگان شناسایی شود. روایی صوری و محتوایی نمودار و عبارات کیو به تأیید ۱۰ نفر از خبرگان مدیریت ورزشی رسید. افزون بر این، بازخوردهایی که پژوهشگر هنگام مرتب‌سازی کارت‌ها از مشارکت‌کنندگان دریافت نمود، نمایانگر این بود که عبارات مناسبی برای سنجش موضوع پژوهش انتخاب شده است.

یافته‌ها

برای شناسایی مطلوب تعداد این الگوهای ذهنی از نمودار سنگ ریزه یا همان اسکری پلات استفاده می‌شود. این نمودار در واقع نشان دهنده و بیانگر تغییرات ویژه در

شکل ۲. نمودار سنگریزه (اسکری) الگوهای ذهنی خبرگان

از این رو می‌توانیم وارد مرحله دوم شویم. از همین رو می‌توان از معمول‌ترین شیوه استخراج عامل‌ها که روش مولفه‌های اصلی نام دارد، این مرحله برای مرحله ابتدایی روش‌شناسی کیو که تحلیل عاملی است مورد استفاده قرار می‌گیرد. در جدول ۲ مجموع استخراج مجذور بارها و مجموع چرخشی مجذور بارها نشان داده شده است.

همانند تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی کیو و فرآیند آن نیز در دو مرحله انجام می‌شود؛ در مرحله اول روش‌شناسی کیو ابتدا عامل‌ها استخراج می‌شوند و سپس وارد مرحله دوم می‌شویم که شامل چرخش عامل‌ها به گونه‌ای که بتوانیم آن را تفسیر نماییم. زمانی که تفسیر عامل‌های استخراج شده از مرحله اول به خوبی قابل تفسیر نبود یا آن را نتوانیم به عنوان الگوی ذهنی در نظر بگیریم؛

جدول ۲. میزان واریانس تبیین شده هر الگوی ذهنی و مقدار ویژه آن

مجموع چرخشی مجذور بارها		مجموع استخراج مجذور بارها		
درصد تجمعی	درصد از واریانس	جمع کل	درصد تجمعی	
۲۰/۹۵۵	۲۰/۹۹۵	۴/۰۱۵	۱۷/۴۵۵	۱
۴۰/۴۵۷	۱۹/۵۰۱	۳/۶۶۱	۳۳/۳۷۲	۲
۵۶/۶۰۳	۱۴/۱۴۶	۳/۴۹۲	۴۸/۵۵۵	۳
۶۵/۶۶۱	۱۱/۰۵۸	۲/۸۸۵	۶۱/۱۰۰	۴
۷۶/۰۸۴	۱۰/۴۲۳	۲/۶۶۱	۷۲/۶۷۰	۵
۸۱/۱۱۲	۵/۰۲۸	۱/۹۴۱	۸۱/۱۱۲	۶

رسیدن به اینکه این شش عامل کدام نوع الگوی ذهنی را توسط خبرگان تشکیل داده‌اند از چرخش واریامکس و چرخش عامل‌ها استفاده شد. نتایج این چرخش در جدول ۳ نشان داده شده است.

در مجموع خبرگان مورد بررسی شش عامل را از تحلیل عاملی کیو شناسایی کردند که این شش عامل به عنوان شش الگوی ذهنی مطرح هستند و حدود ۸۱/۱۱۲ درصد از کل واریانس‌ها را مورد تبیین و پوشش قرار داده‌اند. برای

جدول ۳. دسته‌بندی الگوهای ذهنی ششگانه خبرگان مورد بررسی

خبرگان	الگوهای ذهنی ششگانه					
	۱	۲	۳	۴	۵	۶
P1	۰/۰۲۷	۰/۵۸۵	۰/۰۵۸	۰/۳۳۸	۰/۲۴۷	۰/۳۰۹
P2	۰/۳۸۸	-۰/۳۸۷	-۰/۵۰۹	۰/۳۴۶	-۰/۳۵۴	۰/۳۵۸
P3	۰/۸۳۰	۰/۰۸۹	۰/۳۸۴	۰/۳۰۵	۰/۱۷۵	-۰/۰۴۳
P4	-۰/۲۲۲	۰/۶۸۵	-۰/۲۱۰	۰/۰۵۶	۰/۲۹۸	-۰/۱۵۴
P5	-۰/۴۱۶	-۰/۶۳۹	۰/۱۶۲	۰/۴۷۱	۰/۳۲۶	-۰/۱۲۵
P6	-۰/۳۶۵	۰/۰۹۸	۰/۶۶۴	۰/۲۹۴	-۰/۳۵۰	۰/۲۸۲
P7	-۰/۳۶۷	۰/۶۵۲	-۰/۱۲۴	۰/۰۹۰	۰/۳۱۴	۰/۰۴۸
P8	-۰/۲۲۸	-۰/۴۱۰	۰/۳۱۵	-۰/۵۴۳	۰/۳۲۹	۰/۳۴۶
P9	۰/۷۷۹	۰/۰۵۹	۰/۳۵۹	۰/۴۰۲	۰/۱۶۹	-۰/۱۴۹
P10	۰/۸۱۱	۰/۱۶۴	۰/۴۲۳	۰/۱۸۴	۰/۲۰۵	-۰/۰۵۶
P11	۰/۳۲۴	-۰/۲۱۸	-۰/۶۳۶	۰/۱۶۳	-۰/۱۹۵	۰/۰۹۶
P12	-۰/۳۱۸	۰/۵۵۰	-۰/۲۲۳	۰/۲۰۵	۰/۳۷۷	۰/۰۶۹
P13	-۰/۱۴۱	۰/۵۴۴	-۰/۳۷۲	۰/۳۵۲	۰/۲۸۲	۰/۱۳۰
P14	-۰/۴۵۷	-۰/۶۷۷	۰/۰۸۹	۰/۳۷۱	۰/۲۶۲	۰/۰۵۱
P15	-۰/۴۸۷	-۰/۵۴۸	۰/۰۱۲	۰/۴۹۵	۰/۳۰۰	-۰/۱۹۹
P16	۰/۳۶۴	-۰/۳۶۷	-۰/۵۱۵	۰/۳۳۱	-۰/۳۸۵	۰/۳۷۰
P17	۰/۸۴۲	۰/۰۲۸	۰/۳۳۸	۰/۲۵۸	۰/۲۱۶	۰/۰۱۲
P18	-۰/۰۳۷	-۰/۳۸۶	۰/۱۳۸	-۰/۳۷۰	۰/۶۴۶	۰/۳۷۹
P19	-۰/۳۷۶	۰/۲۶۸	۰/۶۵۰	۰/۱۸۵	-۰/۴۹۲	۰/۱۵۶
P20	-۰/۴۴۵	-۰/۳۹۵	۰/۰۱۴	۰/۶۰۸	۰/۱۷۱	۰/۰۱۷
P21	۰/۳۳۹	-۰/۰۴۱	۰/۱۳۱	-۰/۱۶۵	۰/۴۱۹	۰/۴۵۸
P22	-۰/۲۲۱	۰/۶۷۸	-۰/۲۲۲	۰/۲۴۷	۰/۰۹۵	۰/۱۹۳
P23	-۰/۳۹۶	۰/۳۰۸	۰/۶۵۰	۰/۱۵۷	-۰/۴۰۵	۰/۱۹۸

مشترک بود دسته بندی‌های مجزایی برای این الگوهای ذهنی شناسایی شد.

با توجه به هدف مطالعه کیو و معیار تفسیر پذیر بودن عامل‌ها، تعداد شش الگوی ذهنی درباره موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی استان خوزستان کشف و شناسایی شد. از آنجایی که عقاید و نظریات در بین خبرگان

جدول ۴. اولویت بندی الگوهای ذهنی خبرگان

الگوی ذهنی	گزاره	خبرگان
موانع اقتصادی	ناتوانی بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری اماکن ورزشی عدم ثبات اقتصادی کشور بالا بودن تورم اقتصادی در کشور	P3, P9, P10, P17
	عدم توانایی مالی عامه مردم در استفاده از خدمات ورزشی بخش خصوصی افزایش قیمت خدمات اماکن ورزشی پس از واگذاری به بخش خصوصی ناکافی بودن تسهیلات دولتی	
موانع مدیریتی	عدم به کارگیری کارشناسان و متخصصان در اماکن ورزشی خصوصی عدم وجود استراتژی و برنامه ریزی در عرصه ورزش و خصوصی‌سازی ورزشی کاهش امنیت شغلی کارکنان اماکن ورزشی خصوصی عدم کفایت، شایستگی، دانایی و مدیریت بخش خصوصی در برخی مواقع عدم توان مدیریتی بخش خصوصی	P1, P4, P7, P12, P13, P22
	محروم شدن قشر ضعیف و متوسط جامعه از مزایای ورزش ارزان کاهش توجه بخش خصوصی به مسائل اخلاقی در ورزش کاهش انگیزه مردم در انجام فعالیت‌های ورزشی با واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی توجه مطلق به سودآوری توسط بخش خصوصی و نادیده گرفتن بخش فرهنگی عدم اعتقاد مسئولان رده بالای کشور به خصوصی‌سازی عدم رقابت اسپانسرها و خیرین عدم آشنایی توده مردم و مدیران ورزشی با مفاهیم مرتبط با خصوصی‌سازی ورزش	P5, P14, P15, P20
موانع فرهنگی و اجتماعی	وجود محدودیت‌های سیاسی برای واگذاری ورزش به بخش خصوصی استفاده دولت از ورزش به عنوان ابزار سیاسی عدم حمایت دولت از اماکن خصوصی نداشتن اهداف و برنامه وزارت ورزش و جوانان در راستای خصوصی‌سازی سو استفاده برخی افراد صاحب نفوذ از اماکن دولتی و نداشتن علاقه به واگذاری	P6, P19, P23
	نداشتن ساختار سازمانی مثل کارگزینی، گزینش و ... برای واگذاری اماکن ضعف دولت و بخش خصوصی در پیگیری و درخواست اجرای کامل قوانین مربوطه واگذاری ساخت و ساز اماکن ورزشی به افرادی غیر تخصصی و روند غیر مزایده‌ای	P2, P11, P16
موانع قانونی	نیاز به تصویب لوایح بیشتر در حوزه خصوصی‌سازی مالکیت مشترک اماکن ورزشی مشکلات حقوقی بعضی اماکن و زمین‌ها	P8, P18, P21

ارزش‌گذاری کارت‌ها در نمودار کیو از سوی خبرگان، تحلیل و تفسیر عقاید و دیدگاه‌های هر الگوی ذهنی صورت گرفته است.

بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش شناسایی موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی (مطالعه موردی استان خوزستان) بود. بعد از تجزیه و تحلیل کیو، شش الگو ذهنی در مورد موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی به دست

براساس خروجی نرم‌افزار اس.پی.اس.اس.، مقادیر بارهای عاملی با یکدیگر مقایسه شدند و نیز عوامل مهم و نظرهایی که دارای اهمیت بیشتری بودند، شناسایی شدند. به‌علاوه، برای تحلیل عاملی و تفسیر عوامل، معیارهای عوامل مهم در نظر گرفته شدند و به این ترتیب الگوهای ذهنی خبرگان درباره موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی که در شش الگو دسته‌بندی شده‌اند، تفسیرپذیر شد. با توجه به موارد ذکر شده و براساس امتیازات داده شده از سوی خبرگان به عوامل کیو و همچنین مصاحبه‌ها و نحوه

علاقه کمتری برای سرمایه‌گذاری در این زمینه دارند. با نگاهی به تحقیقات صورت گرفته روشن می‌شود در پژوهش‌های بهرامی و همکاران (۱۴۰۰)، قره‌خانی و محمدی مقدم (۲۰۲۲) و اتقیا و همکاران (۲۰۲۱) نیز به اهمیت موانع اقتصادی اشاره شده است (۳، ۲۱، ۲۲). که نتایج این تحقیقات هم‌راستا با مطالعه حاضر است. سبب حذف یا کاهش خدمات و رویدادهای ترتیب داده شده به وسیله‌ی این سازمان‌ها شده است. شاید بتوان علت اصلی مشکلات ورزش ایران را در این نکته دانست که اقتصاد ایران دولتی است و به صورت درون‌گرا و انحصارگر عمل می‌کند که همین امر صنعت ورزش ایران را با مشکل مواجه کرده است. مالکیت دولتی بیشتر شرکت‌های تجاری سبب می‌شود رقابتی بین آن‌ها وجود نداشته‌باشد. از طرفی باشگاه‌ها نیز دولتی‌اند که مانعی در راه درآمدزایی بهینه محسوب می‌شود. تا هنگامی که دولت به باشگاه‌ها کمک می‌کند آن‌ها نیز به سمت درآمدزایی نمی‌روند. با توجه به اینکه اقتصاد کشور ما درونگراست، حامیان مالی نیز رغبتی برای سرمایه‌گذاری مستقیم در صنعت ورزش ندارند و به همین دلیل است که بسیاری از حامیان مالی از دست رفته‌اند (۲۳). هدف دولت از خصوصی‌سازی؛ بهبود کارایی از طریق رقابتی‌کردن خدمات و محصولات تا بالاترین حد ممکن، گسترش هرچه بهتر مالکیت در بین عموم مردم و کسب فروش بهترین درآمد از فروش دارایی‌ها و اموال دولتی، است (۲). با توجه به شرایط اقتصادی بسیار دشواری که صنعت ورزش را احاطه کرده، مشارکت بخش خصوصی در ورزش می‌تواند موجب رونق صنعت ورزش گردد. خصوصی‌سازی از جمله اثربخش‌ترین و ضروری‌ترین راهبردهای دستیابی به صنعت و اقتصاد مترقی و پویاست که حصول دستاوردهای آن منوط به ایجاد زیرساخت‌ها و بنیان‌های مستحکم اقتصادی، سیاسی و اجتماعی و به کارگیری رویکرد و شیوه‌های علمی می‌باشد. با توجه به اینکه در

آمد که براساس اولویت به آن‌ها پرداخته می‌شود. بر اساس یافته‌ها پژوهش الگوی ذهنی اول: موانع اقتصادی است. محیط سازمان‌ها در سال‌های اخیر به شکل فزاینده‌ای متلاطم و دگرگون شده است، لذا سازمان‌ها باید به شکلی استراتژیک، یافته‌ها و ادراکات خود را برای سازگاری با محیط‌های تغییر یافته‌شان به استراتژی‌های کارساز مبدل کنند و نهایتاً برای تطبیق و اجرای استراتژی‌هایشان با تعقل و تفکر بستر مناسب و منطقی لازم را فراهم سازند در همین ارتباط رویکردهای برنامه‌ریزی استراتژیک که در بخش خصوصی تدوین شده‌اند می‌تواند به سازمان‌های خصوصی کمک نماید تا با محیط‌های دست‌خوش تغییرات شگرف برخوردی مناسب داشته باشند و به آن‌ها کمک کنند تا به شیوه‌ی کارسازتر عمل نمایند (۲۰). اما در این راستا موانع مختلفی می‌تواند وجود داشته باشد. یکی از این موانع، شرایط اقتصادی است. این الگوی ذهنی که به عنوان مهم‌ترین الگوی ذهنی درباره موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی استان خوزستان با بیشترین اتفاق نظر از دید خبرگان احصا شد. این الگوی ذهنی در بردارنده مواردی همچون؛ ناتوانی بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری اماکن ورزشی است؛ چرا که سیاست‌های روشنی برای واگذاری طراحی و تدوین نشده است و این باعث ایجاد مانع شده است. مانع دیگر عدم ثبات اقتصادی کشور و بالا بودن تورم اقتصادی در کشور است. این امر به عنوان یک تهدید محیطی مانعی بزرگ برای خصوصی‌سازی است و سرمایه‌گذاران ریسک آن را نمی‌توانند قبول کنند. همچنین عدم توانایی مالی عامه مردم در استفاده از خدمات ورزشی بخش خصوصی و افزایش قیمت خدمات اماکن ورزشی پس از واگذاری به بخش خصوصی باعث شده است که استقبال مردم از خدمات ورزشی کم و سود حاصل از اراده خدمات برای سرمایه‌گذاران بخش خصوصی کمتر شود. همچنین به دلیل ناکافی بودن تسهیلات دولتی، شرکت‌های خصوصی

ایران به حمایت‌های مردمی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به عنوان منابع مالی ورزش کمتر بها داده شده و از آنجایی که منابع دولت به منظور ایجاد فرصت شغلی و اشتغال کافی نیست، برای تأمین سرمایه‌گذاری مطلوب، مشارکت بخش خصوصی ضروری است. از این رو هر گونه سیاست‌گذاری و وضع قوانین و مقررات از طرف دولت به طور عام می‌تواند موجب تشویق بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری و تولید و در نتیجه اشتغال گردد (۲۴). از آن جایی که خصوصی‌سازی وسیله‌ای است برای بهبود عملکرد فعالیت‌های اقتصادی از طریق افزایش نقش نیروهای بازار، پیشنهاد می‌شود در جهت تشویق سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی سازی اماکن ورزشی، سیاست‌های مالی و ارائه وام‌های دولتی با بهره کم و حمایت‌های مالی از خدمات ورزشی برای مردم در دستور کار قرار گیرد.

بر اساس یافته‌ها الگوی ذهنی دوم: موانع مدیریتی است. مدیریت اماکن ورزشی نیازمند دقت و درایت فراوان است به طوری که غفلت در برنامه‌ریزی و بهره‌برداری از تأسیسات و اماکن ورزشی همانند بروز اشتباه در طراحی و ساخت موجب به هدر رفتن وقت، انرژی و بودجه شده که می‌تواند بر عملکرد آینده برنامه‌های ورزش قهرمانی و تفریحات سالم تأثیر نامطلوبی داشته باشد (۲۵). خصوصی-سازی ورزش، علاوه بر کاهش فشار بر بودجه دولت، با ایجاد یک بازار رقابتی به کارایی بیشتر در استفاده از منابع و توجه بیشتر به سلايق و انتخاب‌های افراد جامعه منجر می‌شود و با افزایش حساسیت عمومی نسبت به ورزش و درخواست پاسخگویی بیشتر از ارائه‌دهندگان خدمات، قادر به ارتقای کیفیت این حوزه است. البته خصوصی‌سازی در صورتی می‌تواند کارایی و کیفیت موردنظر را محقق سازد که دارای مدیریت و نظارت کافی و مناسب باشد و از کاهش کیفیت و بروز نابرابری‌ها و بحران‌های مختلف جلوگیری کند (۲۶). لذا موانع مدیریتی می‌تواند پدیده خصوصی‌سازی را تحت

تأثیر خود قرار دهد. الگوی ذهنی موانع مدیریتی، از نظر اهمیت دارای رتبه دوم درباره موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی استان خوزستان از دید خبرگان است. این الگوی ذهنی در بردارنده مواردی همچون؛ عدم به کارگیری کارشناسان و متخصصان در اماکن ورزشی خصوصی، عدم وجود استراتژی و برنامه ریزی در عرصه ورزش و خصوصی‌سازی ورزشی، کاهش امنیت شغلی کارکنان اماکن ورزشی خصوصی، عدم کفایت، شایستگی، دانایی و مدیریت بخش خصوصی در برخی مواقع، عدم توان مدیریتی بخش خصوصی است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های بهرامی و همکاران (۱۴۰۰)، قره‌خانی و محمدی مقدم (۲۰۲۲)، اتقیا و همکاران (۲۰۲۱)، نصیرزاده و سلیمانی (۱۳۹۹)، احمدی و نودهی (۱۳۹۶) هم‌راستا است (۳۱، ۲۱، ۲۲، ۲۷). این مشکلات ناشی از سو مدیریت است و در این راستا باید قدم‌هایی برداشت تا این موانع مرتفع شود. لذا پیشنهاد می‌شود یک نهاد مستقل و متمرکز با مدیریت مختصر و کارآمد وجود داشته باشد تا از این طریق تعداد مراجع تصمیم‌گیری در امر خصوصی‌سازی کم شود و هزینه‌های بالای اجرای سیاست خصوصی‌سازی کاهش یابد. لذا انتخاب روش‌های مناسب با امکانات جامعه برای خصوصی‌سازی و استفاده از مدیریت اجرایی قوی در سیاست‌گذاری خصوصی‌سازی می‌تواند از راهبردهای موثر بر کاهش موانع مدیریتی باشد.

بر اساس یافته‌ها الگوی ذهنی سوم: موانع فرهنگی و اجتماعی است. خصوصی‌سازی در حقیقت به اشاعه فرهنگی در کلیه سطوح جامعه اطلاق می‌گردد که دستگاه قانون‌گذاری، قوه قضاییه، مجریه و تمامی آحاد یک کشور باور نمایند که کار «بخش خصوصی» را باید به «بخش خصوصی» واگذار نمود (۲). یافته‌های این تحقیق نشان داد الگوی ذهنی موانع فرهنگی و اجتماعی از نظر اهمیت دارای رتبه سوم درباره موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش

و به استناد ماده (۱۵) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹ اساسنامه خصوصی سازی را تصویب نمود که با توجه به اهداف، وظایف و اختیارات آن، می توان توسعه مشارکت عمومی در جهت تحقق ارتقا کارآیی و افزایش بهره‌وری منابع مادی و انسانی و توسعه توانمندی‌های بخش‌های خصوصی و توانمندی‌های بخش‌های خصوصی و تعاونی و همچنین کارآمد کردن دولت در عرصه سیاست اشاره نمود، کارآمد کردن دولت در قوانین و مقررات برنامه سوم توسعه توجه بیشتری به خصوصی سازی معطوف شده است و علاوه بر آن اهداف خصوصی سازی واقعی تر هستند ولی هنوز هم کاملاً کمی و مشخص نیستند. در این دوره مشکلات مربوط به پیگیری و نظارت بر اجرای برنامه‌ها مرتفع گردیده و چنین به نظر می‌رسد که خصوصی سازی در برنامه سوم توسعه، بتواند موفقیت کمی و کیفی بیشتری، نسبت به برنامه‌های قبلی داشته باشد (۱۰).

بر اساس یافته‌ها الگوی ذهنی چهارم: موانع سیاسی است. این الگوی ذهنی که از نظر اهمیت دارای رتبه چهارم درباره موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی استان خوزستان از دید خبرگان است.

این الگوی ذهنی در بردارنده مواردی همچون؛ وجود محدودیت‌های سیاسی برای واگذاری ورزش به بخش خصوصی، استفاده دولت از ورزش به عنوان ابزار سیاسی، عدم حمایت دولت از اماکن خصوصی، نداشتن اهداف و برنامه وزارت ورزش و جوانان در راستای خصوصی سازی، سوء استفاده برخی افراد صاحب نفوذ از اماکن دولتی و نداشتن علاقه به واگذاری است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های بهرامی و همکاران (۱۴۰۰)، نصرزاده و سلیمانی (۱۳۹۹)، امیری و همکاران (۱۳۹۲) هم‌راستا است (۱، ۳، ۲۳). شکری (۱۳۹۹)، نیز معتقد است عوامل

خصوصی استان خوزستان از دید خبرگان است. این الگوی ذهنی در بردارنده مواردی همچون؛ محروم شدن قشر ضعیف و متوسط جامعه از مزایای ورزش ارزان، کاهش توجه بخش خصوصی به مسائل اخلاقی در ورزش، کاهش انگیزه مردم در انجام فعالیت‌های ورزشی با واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی، توجه مطلق به سودآوری توسط بخش خصوصی و نادیده گرفتن بخش فرهنگی، عدم اعتقاد مسئولان رده بالای کشور به خصوصی سازی، عدم رقابت اسپانسرها و خیرین، عدم آشنایی توده مردم و مدیران ورزشی با مفاهیم مرتبط با خصوصی سازی ورزش است که نتایج این بخش با پژوهش‌های اتقیا و همکاران (۲۰۲۱)، بهرامی و همکاران (۱۴۰۰)، قره‌خانی و محمدی مقدم (۲۰۲۲) و نصیرزاده و سلیمانی (۱۳۹۹)، هم‌سو است (۲۲، ۲۱، ۳، ۱). لذا در این راستا پیشنهاد می‌شود با تأکید بر ابعاد تربیتی در جامعه و تبلیغ و فرهنگ سازی مناسب مطبوعات و صداوسیما در واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی زمینه‌های لازم برای جذب سرمایه‌گذاران را فراهم نمود. همچنین راه کارهایی مانند ایجاد فرهنگ و تفکر مناسبی از خصوصی سازی و آشنایی توده مردم و مدیران ورزشی با مفاهیم مرتبط با خصوصی سازی در ورزش می‌تواند راه‌گشای فرهنگی کاهش موانع باشد. در این خصوص یاراحمدی و همکاران (۱۳۹۹)، نشان دادند مسائل اجتماعی و فرهنگی واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی بر ابعاد مختلف ورزش همگانی و قهرمانی استان فارس تاثیر دارد (۲۸). اتقیا و همکاران (۲۰۲۱)، نیز بر این باور است که باید در امر خصوصی سازی به عوامل فرهنگی توجه داشت (۲۲). در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی یکی از نکات قابل توجه تاسیس (سازمان خصوصی سازی) است که هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۰/۱/۲۹ بنا به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

رحمتی و همکاران (۲۰۲۰) هم‌راستا است (۳۲، ۲۱). از این رو مدیران برای از بین بردن این مانع نیازمند یک بستر شفاف و مناسب هستند تا بتوانند عوامل و موانع پیش رو را مدیریت کرد. بر اساس این الگو پیشنهاد می‌شود نظام مالی کشور به طور کافی متحول گردد. همچنین سازمان‌ها و نهادهای دولتی به تدریج حذف و جایگزین‌های مناسب در مورد نیاز مکانیزم بازار باید شکل گیرد. پیشنهاد می‌شود با استفاده از خصوصی‌سازی، قیمت‌های نسبی کالاها تعدیل گردند، سوبسیدها و کنترل بر قیمت کالاهای غیر اساسی به تدریج حذف گردد تا از این طریق راه برای توسعه خصوصی‌سازی موفق، هموار گردد. ثبات اقتصادی، آزادسازی اقتصادی، وجود شرایط رقابت کامل در اقتصاد، ایجاد چارچوب‌های حقوقی و قانونی مناسب، اصلاح ساختار در برخی سازمان‌ها و وجود بازارهای مالی گسترده و مؤثر، همگی از شرایط جدایی ناپذیر موفقیت برنامه‌های خصوصی‌سازی در حیطه ورزش قلمداد می‌شود (۲۷). لذا باید شرایط سازمانی کافی برای ایجاد و تقویت خصوصی‌سازی موجود باشد.

بر اساس یافته‌ها الگوی ذهنی ششم: موانع قانونی است. این الگوی ذهنی که دارای کمترین اهمیت درباره موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی استان خوزستان از دید خبرگان است. این الگوی ذهنی در بردارنده مواردی همچون؛ نیاز به تصویب لوایح بیشتر در حوزه خصوصی‌سازی، مالکیت مشترک اماکن ورزشی، مشکلات حقوقی بعضی اماکن و زمین‌ها است. یافته‌های این بخش با نتایج پژوهش‌های یاراحمدی و همکاران (۱۳۹۹)، امیری و همکاران (۱۳۹۲) و امانی (۱۳۹۷)، هم‌راستا بود (۲۳، ۲۰، ۲۸). در کشور ما با وجود موانع قانونی و شرایط خاص اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی، خصوصی‌سازی زمانی قرین موفقیت خواهد بود که هدفی روشن و واقع بینانه برای آن تعیین و با آماده کردن مقدمات، شرایط مناسب برای اجرای

سیاسی به عنوان چالش بر روند خصوصی‌سازی مجموعه‌های ورزشی اثرگذار است. خصوصی‌سازی در کنار و همگام با جهانی شدن، رقابت‌پذیری و تامین رفاه و عدالت اجتماعی همواره یکی از شاخص‌های مورد توجه کشورهای جهان در جهت حرکت به سمت رشد سیاسی کشورها به شمار می‌رود (۲۹). بطور کلی طیف گسترده‌ای از راهکارها وجود دارد که بر حسب سیاست هر کشور یک یا چند راهکار و روش اعم از فروش دارایی‌های دولت به بخش خصوصی، تجدید ساختار سازمانی دولت و تجزیه آن‌ها به سازمان‌های کوچک و یا واگذاری به بخش خصوصی انتخاب می‌شود (۳۰). خصوصی‌سازی در ورزش به خودی خود مفید و سودآور نیست و بدون وجود یک سری شرایط نمی‌توان پیش‌بینی کرد که تنها اجرای فرایند خصوصی‌سازی در ورزش باعث ایجاد منافع می‌شود. ثبات اقتصادی، آزادسازی اقتصادی، وجود شرایط رقابت کامل در اقتصاد، ایجاد چارچوب‌های حقوقی و قانونی مناسب، اصلاح ساختار در برخی سازمان‌ها و وجود بازارهای مالی گسترده و مؤثر، همگی از شرایط جدایی ناپذیر موفقیت برنامه‌های خصوصی‌سازی در حیطه ورزش قلمداد می‌شود (۳۱). لذا باید شرایط سیاسی نیز در راستای خصوصی‌سازی یاری دهنده باشد تا بتوان به موفقیت دست یافت.

بر اساس یافته‌ها الگوی ذهنی پنجم: موانع سازمانی است. این الگوی ذهنی که از نظر اهمیت دارای رتبه پنجم درباره موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی استان خوزستان از دید خبرگان است. این الگوی ذهنی در بردارنده مواردی همچون؛ نداشتن ساختار سازمانی مثل کارگزینی، گزینش و ... برای واگذاری اماکن، ضعف دولت و بخش خصوصی در پیگیری و درخواست اجرای کامل قوانین مربوطه، واگذاری ساخت و ساز اماکن ورزشی به افرادی غیر تخصصی و روند غیر مزایده‌ای است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های قره‌خانی و محمدی مقدم (۲۰۲۲)،

اماکن ورزشی دولتی به بخش خصوصی در استان خوزستان فراهم کنند.

➤ نتایج پژوهش نشان داد که با خصوصی‌سازی اماکن ورزشی فرصت سرمایه‌گذاری در این اماکن افزایش یافته است، لذا پیشنهاد می‌شود در جهت تشویق سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی سازی اماکن ورزشی، مسئولین با تدوین مقررات و قوانین مثل سیاست‌های مالی و ارائه وام‌های دولتی با بهره کم و حمایت‌های مالی از خدمات ورزشی برای مردم شرایطی رو مهیا کنند تا سرمایه‌گذاران حس اطمینان در سرمایه‌گذاری داشته باشند.

➤ پیشنهاد می‌شود در راستای موانع قانونی واگذاری‌های سودآور برای همه عموم در شرایط یکسان باشد و قانون از این مورد حمایت نماید. همچنین پیشنهاد می‌شود تناسب و هماهنگی برنامه‌های خصوصی‌سازی با قوانین کار، بیمه و مالیات وجود داشته باشد تا از این طریق موانع قانونی مرتفع شوند.

➤ پیشنهاد می‌شود از بازنشستگان ادارات ورزش و جوانان و دانش‌آموختگان رشته تربیت بدنی که توان اجرایی زیادی دارند، برای مدیریت اماکن ورزشی استفاده شود.

➤ نتایج پژوهش نشان داد که با خصوصی‌سازی اماکن ورزشی با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود که برای کاهش گسترده وظایف دولت در حیطه اقتصادی، اجتماعی / فرهنگی و مدیریتی، خصوصی‌سازی اماکن ورزشی در ایران اجرایی گردد.

➤ پیشنهاد می‌شود با استفاده از خصوصی‌سازی، قیمت‌های نسبی کالاها تعدیل گردند، سوبسیدها و کنترل بر قیمت کالاهای غیر اساسی به تدریج حذف گردد تا از این طریق راه برای توسعه خصوصی‌سازی موفق، هموار گردد.

آن فراهم و از همه مهم‌تر برنامه عملیاتی دقیقی برای آن تنظیم گردد. نبود نهادهای قانونی برای پشتیبانی از سهام‌داران کوچک از دیگر دلایل شکست خصوصی‌سازی به این روش است. در این راستا پیشنهاد می‌شود واگذاری‌های سودآور برای همه عموم در شرایط یکسان باشد و قانون از این مورد حمایت نماید. همچنین پیشنهاد می‌شود تناسب و هماهنگی برنامه‌های خصوصی‌سازی با قوانین کار، بیمه و مالیات وجود داشته باشد تا از این طریق موانع قانونی مرتفع شوند. بر اساس اینکه هماهنگی واحدهای اجرایی و تعدد مراجع تصمیم‌گیری برای ارائه مجوز باید به درستی صورت گیرد وضع قانون در این زمینه موثر خواهد بود. همچنین قوانین مربوط به تسهیلات دولتی همچون وام بانکی، باید در دستور کار دولت قرار گیرد تا موفقیت خصوصی‌سازی رقم بخورد. به طور کلی با توجه به یافته‌های تحقیق می‌توان بیان داشت در عصری که اقدامات مختلفی برای خصوصی‌سازی در صنایع مختلف صورت گرفته است صنعت ورزش هم می‌تواند با از بین بردن موانع واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی نقش موثری در توسعه ورزش در تمام سطوح داشته باشد و همچنین همچنین اهدافی از قبیل اشتغال‌زایی و افزایش بهره‌وری از اماکن و تجهیزات ورزشی داشته باشد. در پایان با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهادهایی برای هموار کردن واگذاری اماکن ورزشی به بخش خصوصی ارائه می‌شود:

➤ با توجه به اولویت داشتن موانع اقتصادی پیشنهاد می‌شود تا مسئولین با ایجاد مشوق‌های مالی و مالیاتی برای تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در ورزش و بالا بردن تمایل بخش خصوصی برای ورود به سرمایه‌گذاری در ورزش از طریق کاهش ریسک سرمایه‌گذاری، قرار دادن زمین و املاک مورد نیاز در اختیار بخش خصوصی زمینه را برای بر طرف نمودن موانع واگذاری

منابع و مآخذ

1. Nasirzadeh AM. Soleimani Z. Identifying obstacles to handing over public sports facilities to the private sector (case study of Alborz province) . Scientific Journal of Movement and Behavioral Sciences. 2019; 3: 471-481. (In Persian).
2. Mahani M. Consequences of handing over government sports facilities to the private sector in Tehran province [MSc]. Master's Thesis in Sports Management, Marketing, Shahid Beheshti University, Faculty of Sports and Health Sciences;2020;
3. Bahrami H. Gudarzi M. Dehghan Qahfarkhi A. Obstacles to handing over sports facilities with emphasis on Clause C of Article 44 of the Constitution of the Islamic Republic of Iran Iran. 2021 (3)39: 11-22. (In Persian).
4. Nguyen Q K. The impact of risk governance structure on bank risk management effectiveness: Evidence from ASEAN countries. Heliyon, 2022; 8(10): 285-305.
5. Khuddus LA. Wismanadi H. Sudijandoko A. Supriyanto C. Rusdiawan A. Management Of Sports Facilities And Infrastructure Multievent Porprov East Java 2022. In Proceedings of the 8th ACPES (ASEAN Council of Physical Education and Sport) International Conference, ACPES 2022, October 28th–30th, 2022, Medan, North Sumatera, Indonesia, 20203: 1256-1283
6. Askarian F. Rahbar M. Raghfar H. Saffari M. Industry Identify of development barriers of Iran Sports. Management research paper and motor behavior, 2020;17(34):81-98. (In Persian).
7. Bakshi Keshtali M. Abbasi B. The effect of privatization of state clubs and its role in promoting sports management in Iran. Political Sociology of Iran.2021; 5(9): 1491-1512. (In Persian).
8. Afsharpour Elaha .Reviewing the realization of the goals of the policies of Article 77 of the Constitution in capacity building, promotion and improvement of productivity and expansion of public ownership [MSc]. Master's thesis in public administration, Faculty of Management, Islamic Azad University, Tehran Branch, Center.2012
9. Mousavi Rad ST. Haji Heydari AA. Investigating the role of privatization in the strategic management of sports organizations by providing practical solutions to facilitate it. The 7th National Conference on Sports and Health Studies in the Islamic World.2022.
10. Ali Akbar M .Privatization from the first development plan until now. Castration Organization of Iran.2003
11. Moslinejad M. Kaherman Tabrizi K. Sharifian I. Obstacles to the privatization of sports facilities in the people of Iran. Universities, research in university sports. 2014; 2(6):87-112. (In Persian).
12. Shabani A. Moradi S. The barriers of sports venues transferring from the Ministry of Sports and Youth to the private sector (Case study of Qazvin province). Journal of new approaches in sports management. 2022; 9(35): 149-159. (In Persian).

13. Moharramzadeh M. Ghaibzadeh Sh. Tavakoli Angut S. Examining the implementation challenges of Article 88 (Privatization of sports venues), *Aser Research in Sports Management*. 2015; 5(10): 73-84. (In Persian).
14. Barzegar Hadashi E. Dissertation on how to implement the law regulating part of government financial affairs regulations in the Ministry of Sports and Youth, Islamic Azad University, Taft branch. 2016.
15. Padash D. Sultan Hosseini M. Khabeiri, M. Fathi S. Determining and prioritizing managerial and executive factors affecting the privatization of sports clubs with the AHP method. *Sports management studies (research in sports sciences)*. 2013; 4(15): 47-62. (In Persian).
16. Gharekhani, H. Mohammadi Moghani, H. Identifying and Prioritize the Multiple Roles of Government in the Process of Sports Industry Privatization. *Research in Sport Management and Marketing*, 2022; 3(3): 61-70
17. Islamic Republic News Agency, Khuzestan Province. Banning oil teams from the government budget is a disaster for Khuzestan sports. Online access. 2021. <https://www.irna.ir/news> . (In Persian).
18. Yasini A. Rezai Khah H. Taban M. Zain Abadi H R. Identifying the mental patterns of Ilam University students in career promotion using the Q method. *Journal of Public Organizations Management*. 2015; 5(1): 107-120. (In Persian).
19. Khodadad Hosseini S H. Nejat S. Hashemi M. Discussing the mental patterns of buyers of counterfeit luxury products based on Qi methodology. *Scientific Research Journal of Brand Management*. 2017; 4(1): 13-40. (In Persian).
20. mani A. Examining and explaining the consequences of the implementation of privatization in Iranian sports. *Journal of physical education and sports*. 2017; 1(77): 540-356.
21. Gharekhani, H. Mohammadi Moghani, H. Identifying and Prioritize the Multiple Roles of Government in the Process of Sports Industry Privatization. *Research in Sport Management and Marketing*, 2022; 3(3): 61-70
22. Atghia, N. Gharekhani, H. Yaghoubi, S. Prerequisites for Transference of Professional Football Clubs in Iran with Emphasis on Economic Requirements. *Journal of New Studies in Sport Management*, 2021; 2(4), 286-299. DOI: 10.22103/JNSSM.2021.18211.1033
23. Amiri M. Neiri Sh. Safari M. Delbari Ragheb F. Explaining and prioritizing obstacles to privatization and private sector participation in sports development. *Sports Management*. 2014; 5(4): 83-106. (In Persian).
24. Lee S. Economic view and strategic management view toward understanding outsourcing in amateur sport. *Journal of Amateur Sport*. 2016; 2(1): 38-12
25. Millington, R., Giles Audrey, R., Luijk, NV., Hayhurst Lyndsay, M C. Sport for Sustainability? The Extractives Industry, Sport, and Sustainable Development. *Journal of Sport and Social Issues*, 2021, DOI: 10.1177/0193723521991413

26. Estrin, S. Pelletier, A. Privatization in Developing Countries: What Are the Lessons of Recent Experience?. *Journal of The World Bank Research Observer*, 2018; 33(1), 65-102, <https://doi.org/10.1093/wbro/lkx007>
27. Ahmadi M. Nodehi M A. Privatization in sports; Goals, obstacles and solutions, the second national conference of new approaches in education and research, Mahmoudabad. 2017: 11.
28. Yara Ahmadi J. Qahfarkhi L. Bahramian H. Measuring the consequences of handing over sports facilities to the private sector on various dimensions of public sports and championships in Fars province, the third national sports science conference with the approach of sports, health. 2020:13. (In Persian).
29. Shokri nV . Analyzing the principles and methods of privatization of sports facilities, the 6th National Conference of Sports Sciences and Physical Education of Iran, Tehran. 2020: 103.
30. Kashif S M. Farajzadeh Sh. Bani Asad. M. Investigating factors influencing the amount of employment in the private sector in the sports industry. *Journal of Physiology and Management Research in Sports*. 2014; 4(6): 56-72. (In Persian).
31. Qovi Panjeh N. Yadalezadeh A. Investigating the state of privatization of state sports facilities in Sistan and Baluchistan province and presenting its implementation solutions, the fifth national conference of applied research in physical training, sports sciences and heroism, Tehran. 2019: 22.
32. Rahmati, S., Yektayar, M., Khodamoradpoor, M., & Ahmadi, K. Designing a pattern for the privatization of sports places with a data-based approach. *Journal of Human Sport and Exercise*, 15(3proc), S944-S957. doi:<https://doi.org/10.14198/jhse.2020.15.Proc3.46>

Identifying the Obstacles of Handing over Sports Venues to the Private Sector (Case Study of Khuzestan Province)

Maryam Hosseini Asgarabadi¹ - Seyed Hossein Marashian^{*2}

1. Assistant Professor of Sport Science Department, Human and Social Sciences Faculty, Golestan University, Gorgan, Iran 2. Assistant Professor of Sport Management Department, sport sciences Faculty, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

(Received:2023/07/17;Accepted:2023/11/06)

Abstract

Today, all the countries of the world attach special importance to the role and position of privatization in the sports sector. Therefore, the current research was conducted with the aim of identifying the obstacles of handing over sports venues to the private sector (case study of Khuzestan province). The research method was an interpretative paradigm and in terms of data collection, it was Q methodology, and in terms of the type of data used, it was mixed exploratory (qualitative-quantitative). Professors specializing in university sports management, heads of sports boards of the province, managers of private and public sports venues, in the number of 25 people, formed the statistical population of this research, which was selected purposefully. The set of Q's phrases was identified and endorsed in 29 phrases. Visual and conceptual narrative Q phrases and charts confirmed by the experts. By analyzing the factors, six mental patterns: It included economic barriers, managerial barriers, cultural and social barriers, political barriers, organizational barriers, and legal barriers identified and discussed. Finally, it can be concluded that removing the obstacles of handing over sports facilities to the private sector has an effective role in the development of sports at all levels. It also creates employment and increases the productivity of sports facilities and equipment.

Keywords

Khuzestan Province, privatization, sports venues.

* Corresponding Author: Email: hmarashian@scu.ac.ir